

HETES

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV 2017.

TARTALOMJEGYZÉK

- 1 ÁLTALÁNOS BEVEZETŐ
- 2 A TELEPÜLÉS BEMUTATÁSA
- 3 TÖRTÉNELEM ÉS MÚLT
- 4 TELEPÜLÉSSZERKEZET, INTÉZMÉNYEK
- 5 KULTÚRA
- 6 ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉGÜNK
- 7 RÉGÉSZETI JELENTŐSÉGŰ TERÜLETEK
- 8 TERMÉSZETVÉDELEMMEL ÉRINTETT RÉSZEK, JAVASLATOK
- 9 TELEPÜLÉS ÉPÍTETT KÖRNYEZETÉNEK BEMUTATÁSA
- 10 ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK
- 11 ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ,- AJÁNLÁSOK, ÁLTALÁNOS ALAPELVEK
- 12 ÁLTALÁNOSÁGBAN
IMPRESSZUM, ALAPADATOK, HIVATKOZÁSOK

Polgármesteri Köszöntő

A település történeti értékeinek hordozói: a telkek és utcák hálózata; a beépített és nem beépített zöldterületek nagysága az épületek külső-belső formája, stílusjegyek, díszítések; a táji és épített környezet viszonya; mind-mind a település egyedi ismertetőjegyei. A településképi arculati kézikönyv és az erre alapuló településképi rendelet segít abban, hogy az itt élők jobban vigyázzanak az értékeikre, megismerjék az elődök életét. Magyarországon az örökségvédelem a helyi közösségek feladata, ám minden terv, védelmi stratégia annyit ér, amennyit a helyben lakók megvalósítanak belőle. Ezért fontos, hogy minél több helyi lakos részt vegyen települése építészeti és természeti értékeinek megőrzésében, alakításában, mert csak így biztosítható a hosszú távú védelem és fejlődés.

*Török Tiborné
polgármester*

1

ÁLTALÁNOS BEVEZETŐ

A kézikönyv irányt mutat a település struktúrájának, hagyományainak, jellegzetességeinek bemutatásával az építészeti, utcaképi, arculati fejlesztéshez.

Bevezeti az olvasót az építészeti értékek tárházába, hogy olyan házat tudjon építeni, ami a településhez és tágabb értelemben a település földrajzi és társadalmi adottságaihoz illeszkedik.

Az ajánlás nem kötött szabályt jelent, hanem irányvonalat. Célja a valós értékek megismerése, sokfélesége, variálhatósága bizonyos esztétikai értékhatárok között, a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása. Az épületek mindig közvetlen kapcsolatban vannak szűkebb környezetükkel, közvetve a teljes régió összbenyomásával, stílusjegyeivel.

HETES CÍMERE

Hetes község címere álló kerek talpú pajzs, vágással és felső mezőjének hasításával három részre osztva.

Az első zöld mezőben hét darab hatágú ezüstcsillag (körben hat, közepén egy) látható, a második kék mezőben zöld halmon lévő leveles aranykoronán jobbjában három, hegyével lefelé fordított ezüst nyílvevesszőt tartó, balját ragadozásra nyújtó aranyoroszlán áll, a harmadik vörös mezőben arany levélkoszorún bal haránt elhelyezett aranyfurulya szerepel.

A zöld mezőben lévő hét csillag a település nevére, Hetesre utal. Az erre vonatkozó legvalószínűbb történelmi magyarázatnak az tűnik, hogy e helyen, mint földrajzi találkozási pontban heteltek marhahajtó tőzsérek, és a "hetelő" elnevezésből alakult ki a Hetes név. Az oroszlán a Somssich család címeréből lett átemelve. A család a XIX. század közepén lett birtokos a településen, és birtokosságuk alapvetően befolyásolta az itt élő emberek életét. A címer alsó harmadában egy stilizált zeneszerszám található, amely a Hetes két híres szülöttére, a zenész és dalszerző Pete Lajosra, illetve az etnográfus és műfordító Vikár Bélára utal.

2

HETES BEMUTATÁSA

FÖLDRAJZI ADOTTSÁGOK

Hetes a Dél-Dunántúlon, Somogy megye közepén, Kaposvártól (12km) északnyugatra fekszik. A legközelebbi települések: **Csombárd, Mezőcsokonya, Juta és Kaposmérő.**

Földrajzilag a Dunántúli-dombság nagytáj, valamint a Külső-Somogy középtáj része. Kisebb dombok és lankás lejtők veszik körbe a falut. Bükkösök, gyertyánosok, tölgyesek, akácosok övezik. A szántóföldek rendkívül jó minőségűek, fő terménye a búza, a kukorica, a cukorrépa, repce. Ez mellett sok erdő és legelőréteg található. A község vízváltó vonalra esik. Északi területein a Balaton, míg délen a Kapos folyó irányába folynak a vizek. A község mellett található a Pogányvölgyi víztározó, mely halastóként üzemel.

A község határában sok kisebb, saját elnevezéssel ellátott területet különböztetnek meg az itt lakók:

- ÉK-re fekszik a Gyöpimező szántófield.
- Földhíd: vizenyős rét, mely szántófieldekkel van körülveve.
- Mogyorós: szántófield, hajdan pusztá.
- Méhesi rét: itt hajdan az uraságnak fákkal beültetett nagy méhese volt.
- Hidasi-mező: most szántófield, hajdan erdős pusztá.
- Nagy kerülő: emelkedett helyű szántófield, mely berkes réttel van körülveve.
- Futtató: szántófield és legelő. Ezen a helyen hajdan a somogyi lótenyésztő egyesület tartott lófuttatásokat, és innen vette a nevét. A községtől ÉNy-ra fekszik. E mellett Csombárd és Mezőcsokonya községek határánál fekszik egy lapos rét: Torkosrekesztő néven, mely dombos szántófieldekkel van körülveve.
- Nyugatra van a községtől tisztaerdő, szántófield, hajdan erdőhely: Diópusztá.
- Kerék-tó erdő: sok lapályos hely van benne, melyek vízzel vannak tele, és innen kapta a nevét.
- Patpusztá: erdejében a községtől DNy-ra ma is látható egy régi épületrom, melyet a szóhagyomány töröktemplomnak nevez. E rom nagykiterjedésű.
- Haamad: emelkedett szántófield, délről vizenyős rétekkal szegélyezve.
- Patkoma: hegyes szántófield az előbb említett mező mellett északról vizenyős réttel.
- Alsósűrű: erdő, mely most már ritka, tuskés legelő.
- Laposharaszt: ezen erdő mentén félkört képező szántófield van.
- Törökirtás: szántófield az említett erdő mellett. A szóhagyomány azt mondja, hogy a török hódoltság alatt irtatott ki.
- Pócza: az említett erdő mellett. Most szántófield, hajdan szép erdő.
- Pálhegy: szőlő, melyet egy Pál nevű család plántált először.
- Nagyrét: a község déli részén nagykiterjedésű és jó szénatermő rét.
- Pókamóna: dombos hely, legelő. Elnevezését onnan vette, hogy egy Póka nevezetű molnár itt egy malmot építtetett.
- Szegerdő: most szántó field, hajdan szép erdő volt, jó szénatermő, lapályos rétektől van környezve.
- Gárdony: szántófield és vizenyős rét a jutai határnál.
- Soponyi-rét: lapályos kis emelkedett résszel.
- Kistó: szántófield, melynek neve ismeretlen.
- Vermes: erdő, százados tölgyfákkal.

3

TÖRTÉNELEM ÉS MÚLT

A települést először 1237-ben említik, mint templomos hely, de már 1230-ban számon tartják Somogyban a Hetény nemzetséget. A falu elnevezésében a hét számnévből, illetve a hetes szolgáltató nevéből ered. Lakói udvari szolgálatot teljesítettek, szabad gazdák voltak. A hetes szám a falu címerében is megjelenik hét csillag alakjában. 1263-ban IV. Béla I. Oss nembeli Herbordnak adományozta. 1332-ben a falunak saját plébániája volt. Mátyás király fiának Corvin Jánosnak adta a falut, ami akkor kaphatott vásárjogot is. 1490-ben mezőváros volt. A török hódoltság alatt a török 1563. évi adóív 40 házat említ Hetesen. Ez időben és egészen 1847-ig szünetelt a vásártartás. 1566-ban a település úgy elpusztult, hogy a lakosság északabbra telepítette. 1660-ban a pannonhalmi dézsmaváltság jegyzéke szerint Csobánc várához tartozott, majd a 18. században a Jankovics család birtokába került. Tőlük vásárolta meg gróf Somssich Pongrác 1842-ben és a család birtokában is maradt 1945-ig. A XX. század elején 1110-en laktak a községben. Az 1944-es kitelepítések után 1945-ben 186-an kaptak 800 négyszögöles házhelyet és mintegy 1200 hold szántót osztottak ki az itt lakóknak. Az első termelőségvetkezet 1952-ben, a Vikár Béla Mgtsz 1959-ben alakult meg. Hetes 1969-től kezdve a környező települések közös tanácsának székhelye, majd a rendszerváltás után körjegyzősége. Ezen települések Csombárd, Hetes és Juta 1990-ig.

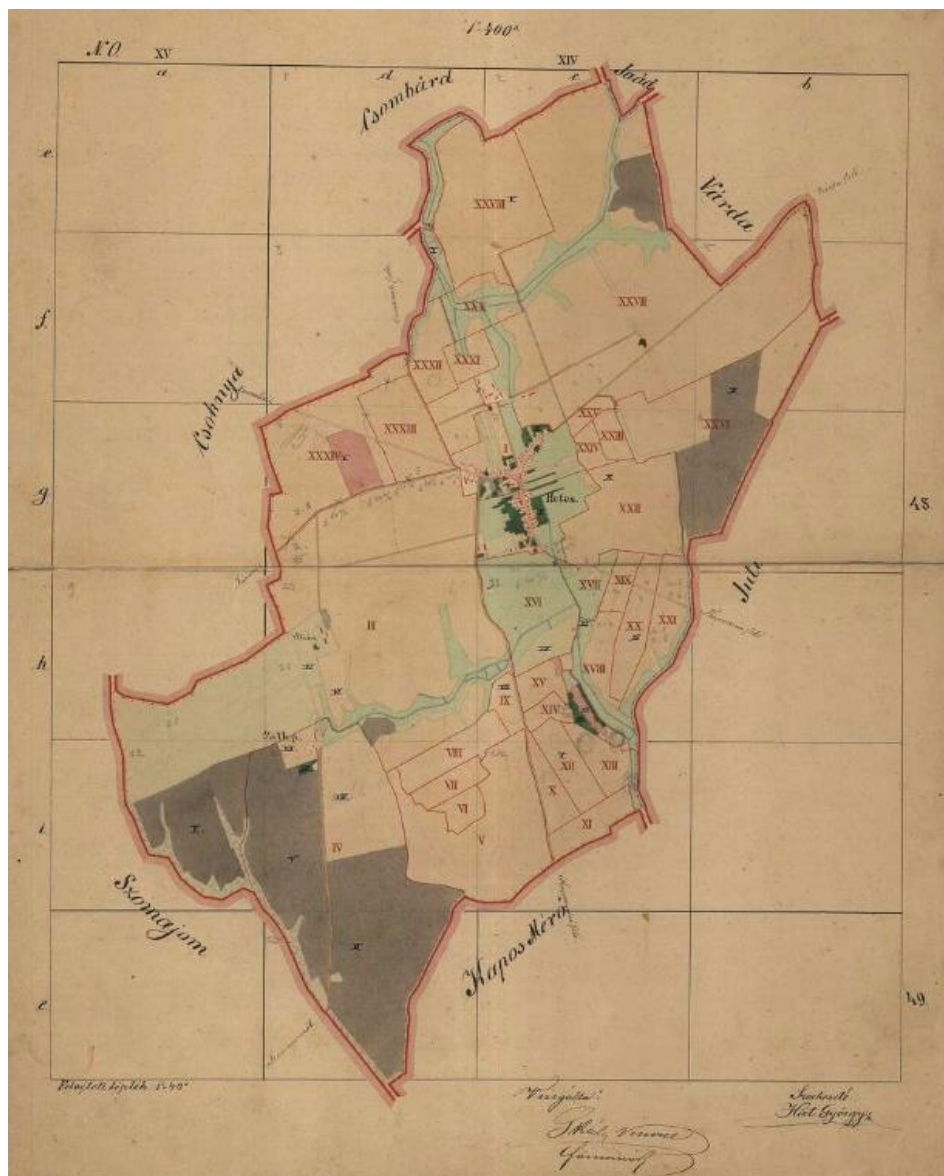

1806 (Első katonai felmérés)

1869 (Második katonai felmérés)

1878 Kataszteri térkép-vázlat - 'Hetes Páth pusztával kataszteri község vázlata'

4

TELEPÜLÉSSZERKEZET

A lakóingatlanok száma Hetes településen 2009-ben 381 darab volt, mely 2014-re 407 darabra emelkedett. Ez azt jelenti, hogy Hetes településen a lakóingatlanok száma 5 év alatt 6.82%-kal, azaz 26 darabbal bővült. Ez alatt az időszak alatt a lakóingatlanok száma átlagosan egy évben 5 darabbal növekedett meg.

A falu képet egy-két kivételtől eltekintve szépen karbantartott porták, épületek, határozzák meg. A település telkeinek alaprajzai között megtalálhatók a szélesen terpeszkedő és a hosszan elnyúló telekalakítások is, az utcák nagy részét ma is jellemzi a fésűs, gyakran szalagparcellás beépítés. De döntően a hosszúkás telekalakítási forma a meghatározó, ahol a hátsó területek kert művelésére nyílik lehetőség.

A település meghatározó utcája a Vikár Béla utca, mely átszeli a települést, kanyarulatával két oldalról lehatárolja a település centrumában elhelyezkedő parkot és annak közintézményeit, illetve a település szívében formálódó új telekosztásokat, lakóparkot.

A település többi utcája jellemzően hosszú egyenes egymást keresztező, illetve egymásból nyíló észak-déli, vagy kelet-nyugati tájolásúak.

Hetes

(Tájékoztató jellegűre.
Pontos belterület szabályozás, a hatályos
a településszerkezeti terv, HÉSZ és
szabályozási tervek szerint)

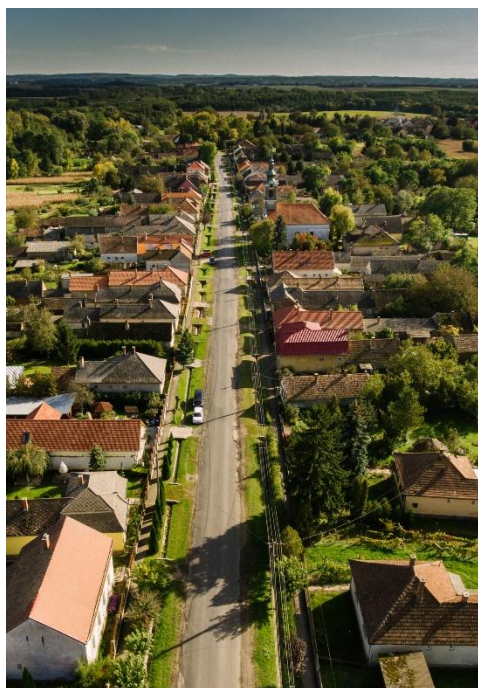

INTÉZMÉNYEK

Az intézmények zömében a Vikár Béla utca település központhoz közel eső felső szakaszán és az ehhez közel eső Rákóczi Ferenc utcában találhatóak. A település templomai egymástól és a település központtól távolabb helyezkednek el.

A Szent György Katolikus Templom a Vikár Béla utca alsó szakaszán, A Református Templom a Vikár Béla utca közepén, míg a Metodista Templom A Sétáló u. és a park dél-nyugati sarkánál helyezkedik el.

Az új lakóparki részen egy új építésű bölcsőde létesült.

Régió Dél-Dunántúl

Megye Somogy

Járás Kaposvári

Jogállás község

Teljes népesség 1207 fő (KSH 2017. 01.01.)

Népsűrűség 45,32 fő/km²

Terület 26,63 km²

- Intézmények
- Önkormányzati Hivatal
  - Katolikus templom
  - Posta
  - Könyvtár
  - Általános Iskola
  - Óvoda
  - Sportcsarnok
  - Kultúrház
  - Bölcsőde
  - Sportöltöző
  - Orvosi rendelő
  - Református templom
  - Metodista templom
  - Ezüstjuhar Szociális Központ
  - Vikár Béla Emlékház

5

KULTÚRA

A település szülötte volt Vikár Béla, etnográfus, műfordító. 1859. április 1-én született, az MTA levelező tagja volt. Már egész korán érdeklődést mutatott a nóták mesék iránt, az első dalokat édesanyja segítségével gyorsírással jegyzetelte le, majd 1879 körül az egész megyét bejárta. Az 1890-es években ismerkedett meg az Edison-féle fonográffal, ismerte fel jelentőségét és a világon először, fonográffal ment ki a falvakba dalt gyűjteni. 1896 őszén kezdte meg a felvételeket Borsod megyében, Mezőcsáton. Élete során mintegy hétezer dalt jegyzett fel. Fonográffelvételeit Bartók Béla jegyezte le.

1877 és 1884 között nyelvészeti és irodalmi tanulmányokat folytatott a Budapesti Tudományegyetemen. Jelentősebb munkái között az 1909-ben megjelent Kalevala műfordítását és La Fontain összes meséinek fordítását (Bp.1926.) tartják számon, de fordított német, angol, grúz, észt és norvég nyelvekről is. Somogy megye népköltése c. kötete 1905-ben látott napvilágot. 1896-tól a Néprajzi Társaság főtitkára, megalapította a La Fontaine Irodalmi Társaságot is, melynek elnöke volt.

A falu nagy tisztelettel viseltetik iránta. Mellszobrot állíttattak emlékének és születésének 150. évfordulója alkalmából emlékház megnyitását tervezik, amelynek egyik szobáját Vikár Béla emlékének szentelik.

A falu másik híres szülötte Pete Lajos, aki 1867-ben született Hetesen. Jogász és főszoigabíró, de mint zenész és mint dalszerző lett híres. Elsősorban testvérének, Pete Márton költőnek a verseit zenésítette meg, dalainak többsége ma is ismert. A zene ismeretét és szeretetét édesapjától kapta. Zongorajátékával számos hangversenyen aratott sikereket. Főleg a magyar cigányos játék irányzat volt a kedvence, egymaga egész cigányzenekart hallatott. Dalszerzőként nevezetesebb dalai a teljesség igénye nélkül: A betyár legény talpig vasban, Nem való bokréta tűrtt süveg mellé, Páros csilla az ég alján... Somogyi Nótái kétszer is megjelentek.

6

ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉGÜNK

HETES MŰEMLÉKEI

1. Római katolikus templom	Ady E. u.	245 hrsz.
2. Református templom	Vikár B. u. 14.	292 hrsz.

MŰEMLÉKI KÖRNYEZETHEZ TARTOZÓ INGATLANOK

Hetes 2017.09.18-án hatályos, védett ingatlanok listája, a hiteles hatósági nyilvántartás szerint.

megye	település neve	helyrajzi szám	védetség jogi jellege	azonosító	védett örökségi érték neve
Somogy	Hetes	044	műemléki környezet	4468 [28977]	R. k. templom ex-lege műemléki környezete
Somogy	Hetes	240/4	műemléki környezet	4468 [28977]	R. k. templom ex-lege műemléki környezete
			régészeti lelőhely	70903	Római katolikus templom
Somogy	Hetes	241	műemléki környezet	4468 [28977]	R. k. templom ex-lege műemléki környezete
Somogy	Hetes	243/3	műemléki környezet	4468 [28977]	R. k. templom ex-lege műemléki környezete
Somogy	Hetes	245	műemlék	4468 [7887]	R. k. templom
			régészeti lelőhely	70903	Római katolikus templom
Somogy	Hetes	246	műemléki környezet	4468 [28977]	R. k. templom ex-lege műemléki környezete
			régészeti lelőhely	70903	Római katolikus templom
Somogy	Hetes	247	műemléki környezet	4468 [28977]	R. k. templom ex-lege műemléki környezete
			régészeti lelőhely	70903	Római katolikus templom
Somogy	Hetes	248	műemléki környezet	4468 [28977]	R. k. templom ex-lege műemléki környezete
			régészeti lelőhely	70903	Római katolikus templom
Somogy	Hetes	253/1	műemléki környezet	4468 [28977]	R. k. templom ex-lege műemléki környezete

			régészeti lelőhely	70903	Római katolikus templom
Somogy	Hetes	271	műemléki környezet	4468 [28977]	R. k. templom ex-lege műemléki környezete
			régészeti lelőhely	70903	Római katolikus templom
Somogy	Hetes	276/18	műemléki környezet	4469 [28978]	Ref. templom ex-lege műemléki környezete
Somogy	Hetes	291	műemléki környezet	4469 [28978]	Ref. templom ex-lege műemléki környezete
Somogy	Hetes	292	műemlék	4469 [7888]	Ref. templom
Somogy	Hetes	293	műemléki környezet	4469 [28978]	Ref. templom ex-lege műemléki környezete
Somogy	Hetes	346	műemléki környezet	4469 [28978]	Ref. templom ex-lege műemléki környezete
Somogy	Hetes	347	műemléki környezet	4469 [28978]	Ref. templom ex-lege műemléki környezete
Somogy	Hetes	348/1	műemléki környezet	4469 [28978]	Ref. templom ex-lege műemléki környezete
Somogy	Hetes	370	műemléki környezet	4468 [28977]	R. k. templom ex-lege műemléki környezete
				4469 [28978]	Ref. templom ex-lege műemléki környezete
			régészeti lelőhely	70903	Római katolikus templom

HELYI VÉDELEMBEN RÉSZESÜLŐ LÉTESÍTMÉNYEK

SZ. MEGNEVEZÉS	CÍM (UTCA, HÁZSZÁM)	HRSZ. A VÉDETTSÉG TÁRGYA	
1. Temetői kereszt	Temető	048	teljes objektum
2. Kereszt	Ady E. u.	271	teljes objektum
3. Hősi emlékmű	Rákóczi u.	307/1	teljes objektum
4. Vikár Béla szobor	Vikár B. u. 4.	302/5	teljes objektum
5. Lakóház	Ady E. u. 27.	254/1	épülettömeg
6. Lakóház	Rákóczi u. 13.	317	épülettömeg, utcai homlokzat
7. Községháza	Rákóczi u. 34.	22	épülettömeg
8. Lakóház	Rákóczi u. 39.	27	épülettömeg, homlokzatok
9. Lakóház	Rákóczi u. 43.	32	épülettömeg
10. Ált. iskola keleti szárny	Vikár B. u. 1.	305/1	épülettömeg, homlokzatok
11. Lakóház	Vikár B. u. 7.	300	épülettömeg, homlokzatok
12. Lakóház	Vikár B. u. 22.	283	utcai homlokzat
13. Lakóház	Vikár B. u. 27.	277	utcai homlokzat
14. R.k. plébánia	Vikár B. u. 33.	253/1.	épülettömeg, homlokzatok
15. Lakóház	Vikár B. u. 57.	347	épülettömeg, homlokzatok
16. Lakóház	Vikár B. u. 68.	336	utcai homlokzat
17. Orvosi rendelő	Vikár B. u. 74.	38/1	épülettömeg, homlokzatok
18. Lakóház	Vikár B. u. 81.	45	épülettömeg, homlokzatok
19. Présház	szőlőhegy	1245	épülettömeg, homlokzatok
Présház	szőlőhegy	1264/1	épülettömeg, homlokzatok

SZAKRÁLIS ÉPÜLETEK, MŰEMLÉKEK

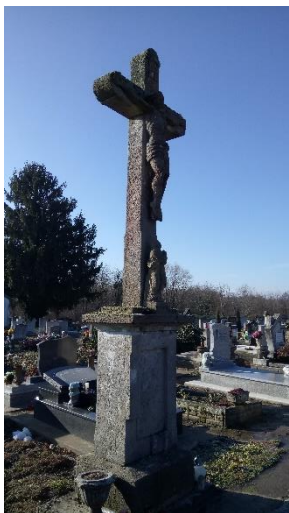
Műemléki védeltségű a hetesi Szent György Római Katolikus Plébániatemplom, mely középkori eredetű, a XIV. században épült. A barokk korban 1756-1760 között átépítésre került, de barokk falaiban ma is láthatók az ősi román és gótikus falmaradványok. A főoltár barokk stílusú, a XVIII. században épült. Hetes négy faluval: Csombárdal, Mezőcsokonyával, Jutával és Várdával alkot egy plébániát, a búcsút április 24-én tartják.

A falu másik műemlék temploma a református templom, mely klasszicista stílusban épült 1844-1847 között. Tornyában három harang lakik. Orgonája Kálvin János születésének 400. évfordulóján készült el. A Hetesi Református Egyházközösség eredete a reformáció korára nyúlik vissza. Egy 1725-ös anyakönyvi bejegyzés szerint: „A templomnak gerendáján észak felől való részén ezen írás vagon: 1596-dik esztendő, amelyből megtetszik e mi eklézsiánknak régisége, aki nem hiszi, nézze meg az említett részén a gerendának, megláthatja.” Az egyházközösség első lekipásztora Szeremlei Tamás volt, de a lelkészek között volt Vikár Béla nagyapja, Vikár János is. A gyülekezet jelenleg igen kisszámú, így a Kaposmérői gyülekezethez tartozik.

ÉPÍTÉSZETI, TELEPÜLÉSTÖRTÉNETI ÉRTÉKEK:

HELYI VÉDELEM ALATT ÁLLÓ ÉPÜLETEK

Helyi műemléki védelem alatt áll a temetőben található kőkereszt.

Az orvosi rendelő épülete, melynek oldalán található Pete Lajos emléktáblája.

Az egykori Somssich-kastély parkja, melyben 2008-ban az öreg fák mellé 400 facsemetét ültettek ugyancsak helyi védelem alatt áll. A park területe szépen gondozott, rendben tartott. Az itt található világháborús emlékmű Hetes hős katonáinak állít emléket. A parkban látható Vikár Béla mellszobra is.

SZAKRÁLIS ÉPÜLETEK, ÉPÍTMÉNYEK

A hetesi Metodista templomot (kápolna) 1996-ban szentelték fel és utoljára 2002-ben újítták fel. Az építető lelkész Szuhánszky István kaposvári metodista lelkész.

KARAKTERES (HÍRES) ÉPÜLETEI

Somssich-kastély

1842-ben gróf Somssich Pongrác megvásárolta a falut és a család birtokában is maradt egészen 1945-ig. Ebben az időben épült fel a Somssich kastély, melyet gondozott nagy kiterjedésű, négyhektáros park övezett. 1896-ban, a Millennium évében gróf Sárdi Somssich Imre iskolát alapított a községben, mely 1967-ben a kastély épületében kapott helyet és viseli az alapító, Somssich Imre nevét. A grófi család nyári rezidenciájának alapjaira építve bővítette tovább a falu az intézményt 1975-ben egy óvodai szárnyal. Az évek során az épület további bővítéseken és modernizáláson esett át, sportcsarnok épült hozzá és követve a tanulók létszámnövekedését újabb tantermekkel bővült. Mára a kastély szinte teljesen elvesztette régi alakját, azonban a hozzá tartozó hatalmas park ma is szép látványosság.

RÉGÉSZETI JELENTŐSÉGŰ TERÜLETEK

RÉGÉSZETI LELŐHELYEK

Nyilvántartott régészeti lelőhelyek illetve régészeti érdekeltégű területek felsorolása, Hetes 2017.09.18-án hatályos, védett ingatlanok listája, a hiteles hatósági nyilvántartás szerint:

megye	település neve	helyrajzi szám	védetség jogi jellege	azonosító	védett örökségi érték neve
Somogy	Hetes	028	régészeti lelőhely	70057	Hidasi-dűlő
Somogy	Hetes	046/1	régészeti lelőhely	26573	Alsó- Kistói- dűlő 1. lh.
				56296	Gárdonyi-dűlő
				78715	Alsó- Kistói- dűlő 2. lh.
Somogy	Hetes	046/2	régészeti lelőhely	56296	Gárdonyi-dűlő
Somogy	Hetes	046/3	régészeti lelőhely	26573	Alsó- Kistói- dűlő 1. lh.
				56296	Gárdonyi-dűlő
Somogy	Hetes	046/4	régészeti lelőhely	26573	Alsó- Kistói- dűlő 1. lh.
				56296	Gárdonyi-dűlő
Somogy	Hetes	046/5	régészeti lelőhely	26573	Alsó- Kistói- dűlő 1. lh.
Somogy	Hetes	046/6	régészeti lelőhely	26573	Alsó- Kistói- dűlő 1. lh.
Somogy	Hetes	046/7	régészeti lelőhely	26573	Alsó- Kistói- dűlő 1. lh.
Somogy	Hetes	046/8	régészeti lelőhely	26573	Alsó- Kistói- dűlő 1. lh.
Somogy	Hetes	046/9	régészeti lelőhely	26573	Alsó- Kistói- dűlő 1. lh.
Somogy	Hetes	050/19	régészeti lelőhely	26575	Petőfi u.
Somogy	Hetes	050/21	régészeti lelőhely	26575	Petőfi u.
Somogy	Hetes	050/3	régészeti lelőhely	26575	Petőfi u.
Somogy	Hetes	052	régészeti lelőhely	72025	Pál-hegy
Somogy	Hetes	084/3	régészeti lelőhely	26574	Homokbánya
Somogy	Hetes	084/8	régészeti lelőhely	26574	Homokbánya
Somogy	Hetes	1040	régészeti lelőhely	72025	Pál-hegy
Somogy	Hetes	1041	régészeti lelőhely	72025	Pál-hegy
Somogy	Hetes	1042	régészeti lelőhely	72025	Pál-hegy

Somogy	Hetes	212	régészeti lelőhely	26575	Petőfi u.
Somogy	Hetes	214	régészeti lelőhely	26575	Petőfi u.
			régészeti lelőhely	70903	Római katolikus templom
Somogy	Hetes	242/1	régészeti lelőhely	26575	Petőfi u.
Somogy	Hetes	242/2	régészeti lelőhely	26575	Petőfi u.
Somogy	Hetes	243/1	régészeti lelőhely	26575	Petőfi u.
Somogy	Hetes	243/2	régészeti lelőhely	26575	Petőfi u.
Somogy	Hetes	245	műemlék	4468 [7887]	R. k. templom
			régészeti lelőhely	70903	Római katolikus templom
Somogy	Hetes	246	műemléki környezet	4468 [28977]	R. k. templom exlege műemléki környezete
			régészeti lelőhely	70903	Római katolikus templom
Somogy	Hetes	247	műemléki környezet	4468 [28977]	R. k. templom exlege műemléki környezete
			régészeti lelőhely	70903	Római katolikus templom
Somogy	Hetes	248	műemléki környezet	4468 [28977]	R. k. templom exlege műemléki környezete
			régészeti lelőhely	70903	Római katolikus templom
Somogy	Hetes	253/1	műemléki környezet	4468 [28977]	R. k. templom exlege műemléki környezete
			régészeti lelőhely	70903	Római katolikus templom
Somogy	Hetes	271	műemléki környezet	4468 [28977]	R. k. templom exlege műemléki környezete
			régészeti lelőhely	70903	Római katolikus templom
Somogy	Hetes	370	műemléki környezet	4468 [28977]	R. k. templom exlege műemléki környezete
				4469 [28978]	Ref. templom exlege műemléki környezete
			régészeti lelőhely	70903	Római katolikus templom

8

TERMÉSZETVÉDELEMEL ÉRINTETT RÉSZEK

- Európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű terület (Natura 2000 terület): a Pati-erdő elnevezésű, HUDI 20018 jelű kiemelt jelentőségű természet megőrzési terület.
- Az Országos területrendezési Terveről szóló 2003.évi XXVI. törvényben (OTrT) megjelent nemzeti ökológiai hálózat magterület és ökológiai folyosó övezete.
- Az OTrT-ben megjelent tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete.

JAVASLATOK

A telepíthető fás szárú növényfajok mindenképp őshonos, táji adottságoknak megfelelő növényfajok legyenek.

Az újonnan telepítendő fajok esetében mindenképpen őshonos, táji adottságoknak megfelelő növényfajok legyenek. Az idegenhonos inváziós fajok betelepítése nem javasolt, mint például fehér akác, mirigyes bálványfa, keskenylevelű ezüstfa, zöld juhar, amerikai kőris, kései meggy, kanadai nyár, cserjés gyalogakác, kisvirágú nebáncsvirág, magas aranyvessző, közönséges selyemkóró, arany ribiszke, adventív szőlőfajok, vadszőlőfajok, nem hazai tündérrózsa fajok stb.

9

TELEPÜLÉS ÉPÍTETT KÖRNYEZETÉNEK BEMUTATÁSA

INFRASTRUKTÚRA

Kaposvár közelsége kedvező gazdasági hatásokkal jár, a megyeszékhely könnyen és gyorsan elérhető. A településről közúton Marcalit, Somogyárdot és Jután keresztül Kaposvárt lehet elérni. A legközelebbi vasútállomás 7 km-re Kaposmérőben található.

A lakosság egy része mezőgazdasággal foglalkozik, sokan a közeli Kaposvárra járnak dolgozni, de jelentős iparos- és kereskedő réteg is kialakult a faluban. A település magas szintű infrastruktúrával rendelkezik. A faluban iskola, óvoda, bölcsőde, nyugdíjsház, könyvtár, orvosi rendelő háziorvosi és fogorvosi ellátással, illetve vendéglátó kereskedelmi és szolgáltató egységek

Hetes látványosan rendezett, épületei nagy része gondozott, jómódú lakosságra utal, a mellékutcákban is ritka a leromlott állagú épület. Kaposvár közelsége miatt új lakópark is épült a Hetest Kaposmérővel összekötő út mentén, mely teljesen közművesített, internet és kábel tv csatlakozással ellátott lakótelkeket kínál az ide költözni vágyóknak.

JELLEGZETES ÉPÍTŐANYAGOK

Falazott (agyag, vályogtégla, tömés ház), kisebb, nagyobb méretű házak, hagyományos cserépfedéssel, azbesztes palafedéssel, gerébtokos régi ablakokkal, illetve újabb műanyag és fa nyílászárók, megtalálható még a fa (pl. tornácok, ereszképzések, melléképületek, kerítések), nyerstégla, klinkertégla falfelületek, különböző fém- és betonszerkezetű kerítések, kapuk, kőburkolatos lábazatok, épületrészek. Mezőgazdasági illetve ipari épületeknél megjelenik a csarnokszerkezet, fém váz, trapézlemez, hullámlemez.

Hetes rendezett település, lakosai érezhetően szeretik, emlékeit óvják, becsben tartják, zöldterületein, parkjain érezhető, hogy a közösségi élet célpontjai.

Utcái egységes utcaképet mutatnak a beépítési vonal többé-kevésbé mindenhol stabilnak mondható. A Vikár Béla utca adja az épületek jellegében a legmozgalmasabb képet, az épületek méretében, stílusában, a tetőgerinc irányában meglehetősen vegyes képet kapunk.

A település egy a 2000-es évektől alakuló új lakóövezeti résszel is bővül a Hársfa utca, Nyírfa utca és Pete Lajos közzel határolt területen.

KERÍTÉSEK, ELŐKERTEK, UTCABÚTOROK, JÁTSZÓTEREK

Az utcák és utcakép hangsúlyos eleme az épületeken kívül az utcafronti kerítés, illetve az előkert és az oldalkert azon része, amelyre rálátunk az utcáról. Az utcafronton nagyon domináns elem a kerítés és a kapu. A településre ugyanúgy jellemző, mint általánosságban országszerte, hogy a kerítéseknel építőanyagok és stílusok kavalkádja található. Szerencsére magasságukra elmondható, hogy nem jellemző a túl magas kerítés és általánosságban a lakók az áttört kerítést szeretik. A kerítések, kapuk állagának megóvása, karbantartása nagyon fontos feladat, hiszen a rozsdás, kopott kerítés ugyanolyan negatív hatással van egy település összképére, mint a lelakott romos ház vagy a gazos udvar.

Hetes példaértékű a porták rendezettsége tekintetében is.

Játszóterek, parkok, sportpálya

Az előkertek minden esetben virágok és dísznövények helye, az oldalkert ennél vegyesebb funkciót és képet mutat: pihenés, díszkert, parkolás területe. Zavaró hatást kelt, ha ezeken a részeken nem a tájra és éghajlatunkra jellemző honos növényekkel telepítjük be ezeket a részeket. Szerencsére ezen a településben ilyen idegennek ható növénytelepítés nem található.

Fontos tényezők az utcán parkoló gépkocsik. A község magánlakásainak döntő többségénél biztosított a telken belüli parkolás. A közintézmények előtt szintén biztosított a parkolás.

Fontos térelemek az utcabútorok: hulladékgyűjtők, padok, információs táblák és buszvárók.

Arra kell törekedni, hogy ezek az egész településen egységesek legyenek. Stílusukat tekintve lehetnek hagyományos vidéki anyaghasználatúak, mint például a fa, de elképzelhetőek modern formatervezett változatban is. A településen a fa az utcabútorok domináns anyaga.

Példaértékűek a Somssich-parkban lévő műkö lábú fa ülőfelületű padok.

10

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK

TELEPÜLÉSRÉSZEK

- 1 Vikár Béla utca észak-déli szakasza (kisvárosias jelleg)
- 2 Falusias lakóterületek (Rákóczi u., Sétáló u., Ady E. u., Petőfi S. u., Fűzfa u., József A. u.)
- 3 Településközpont
- 4 Lakópark övezet (Nyírfu u., Hársfa u., Pete L. köz)
- 5 Somssich-park, Iskola, Szent György Templom környezete
- 6 Sportpálya és környezete
- 7 Temető
- 8 Mezőgazdasági és ipari telephelyek, közmű telephelyek, benzinkút
- 9 Szőlőhegy, zártkert

1 FŐÚT MELLETT FEKVŐ TERÜLET

A település fő tengelyét képező, a települést átszelő Juta és Mezőcsokonya közti Vikár Béla utca kisvárosias jelleget mutat a polgárosodás jegyeit magukon viselő lakóházaival, intézményeivel, szolgáltató épületeivel. Jellemző rá a tágasság és helyenként előfordulnak polgári lakóházak.

Az itt található lakóépületek között találunk utcával párhuzamos gerincű, befördített L- alakú építményeket is, amelyek hézagosan zárt sorú beépítéssel zártabb térfalat képeznek. Ez a terület a sűrűbb beépítéssel, a keskeny, az utcától elnyúló ingatlanokkal, kisvárosias hangulatot tükröz.

A településközpont a Vikár Béla utca közel 90 fokos kanyarulatánál, és a Rákóczi utca találkozásánál kialakult teresedésben található. Az itt lévő, háromszöget formázó parkban található a II. Világháborús Emlékmű. Mögötte a nyugdíjsház, orvosi rendelő, posta, mellette az élelmiszer bolt. Az Önkormányzat és a Vikár Béla Emlékház nem messze a tértől a Rákóczi F. utcában található.

A parkkal szemben szintén egy parkosított zöldterület található Vikár Béla mellszobrával. Ettől a parkosított területtől délre egy étterem található, mögötte a Somssich Imre Általános Iskola és parkja helyezkedik el.

A kanyar után az utca kelet-nyugati Mezőcsokonya fele kivezető szakaszán már megszűnik a polgári házas kisvárosias sűrű beépítéses jelleg és átvált a település többi utcájára jellemző 'falusias lakóterület' jellegűre.

2 FALUSIAS LAKÓTERÜLETEK

A Főút mellett fekvő terület és az újonnan épülő, fejlődő lakópark kivételével Hetesre, mint a környékbeli településekre általában a 'falusias lakóterületek' kialakulása a jellemző.

Az épületek több korszakból valók: az 1940-es évek előtt épült olykor több mint 100 éves épületektől, az 1950 után mintaterv alapján épült „kocka” házakon át egészen az 1990-es, 2000-es években épült modernebb kivitelezésű lakóépületekig. Jellemző az épületek előkert nélküli vagy csak pár méteres előkerttel történt telepítése. Ez alapján a házak előtt a magán ingatlanokon nem jellemző a növényzet telepítése. Ezt a feladatot, az úttest mellett lévő zöldterületnek kell átvennie.

Több utcában fákat ültettek, amik szépen keretezik az út aszfaltcsíkját, és nyáron árnyékot nyújthat az épületeknek. A közterületi út keresztmetszete jellemzően kerítés melletti keskeny járda zöld sáv nyílt árokkal, helyenként felújítás során betonelemekkel kirakva, majd aszfaltos út. Az úttengelytől a másik oldal fele hasonló a kialakítás. Az oldalkerteknél gépkocsi beálló, előtte a vízvezető árok felett betongyűrűs kocsibeálló híd.

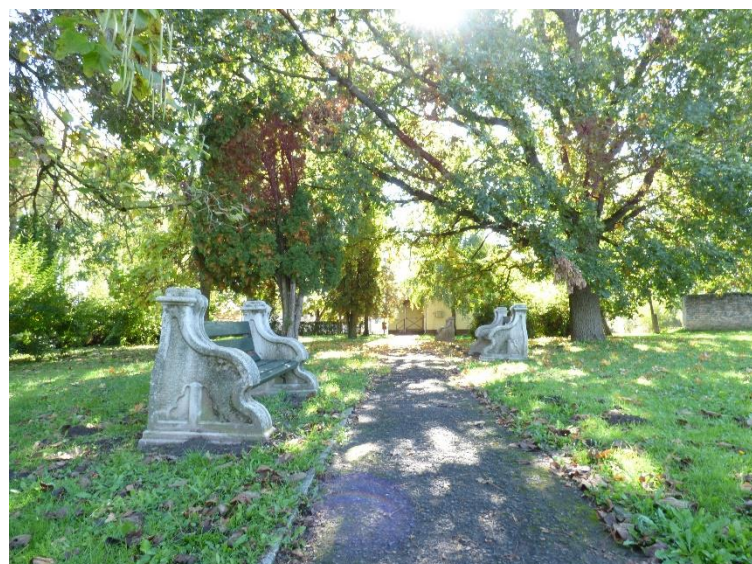
A terület egészére jellemző a szellősebb oldalhatáron álló beépítés. Egyaránt megtalálható az utcára merőleges, és párhuzamos tetőgerinccel létesült illetve a sátortetős épület is. A terület nagy változatosságában is meg kell ragadni a hasonlóságokat és beilleszteni az új épületeket. Ilyen lehet a nem hivalkodó, paszteszínű, sárga, fehér, téglaszínű homlokzat, a nem tagolt tetővel, és a természetes színű és alapanyagú tetőhéjazattal. Bár az utcákban található az utcával párhuzamos módon telepített épület, ajánlott a merőleges elhelyezés, a szellősebb utcakép kialakítása miatt.

3 TELEPÜLÉSKÖZPONT

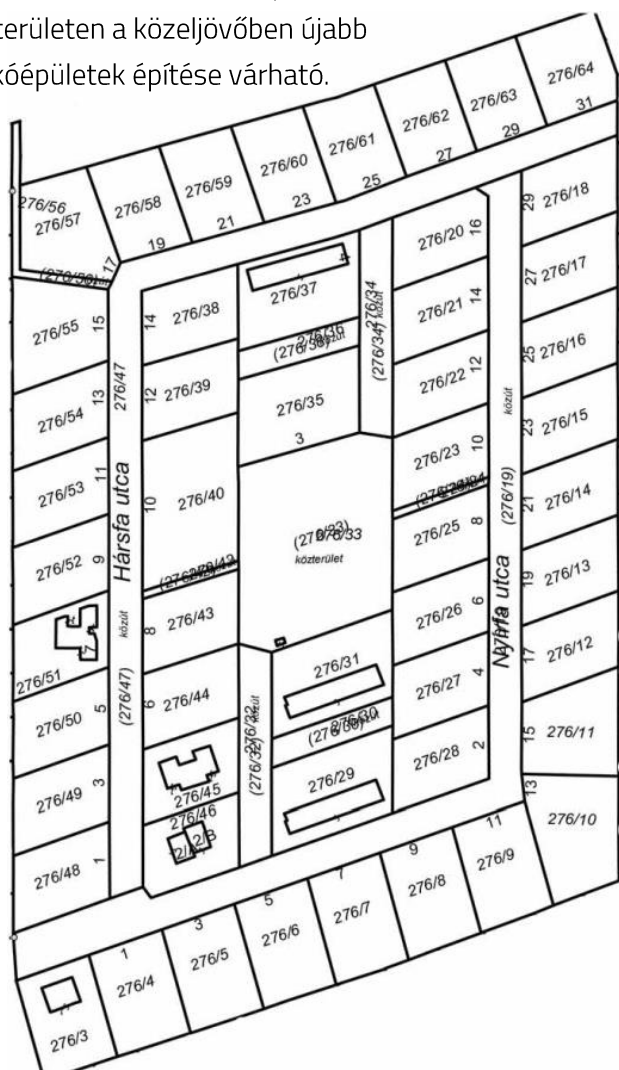
A településközpont a Vikár Béla utca közel 90 fokos kanyarulatánál, és a Rákóczi utca találkozásánál kialakult teresedésben található. Az itt lévő, háromszöget formázó parkban található a II. Világháborús Emlékmű. Mögötte a nyugdíjasház, orvosi rendelő, posta, mellette az élelmiszerbolt. Az Önkormányzat és a Vikár Béla Emlékház nem messze a tértől a Rákóczi F. utcában található.

A parkkal szemben szintén egy parkosított zöldterület található Vikár Béla mellszobrával. Ettől a parkosított területtől délre egy étterem található, mögötte a Somssich Imre Általános Iskola és parkja helyezkedik el. A településközpontnak szerves kapcsolata van a Somssich parkkal, mely Hetes legnagyobb kiterjedésű központi zöldterülete.

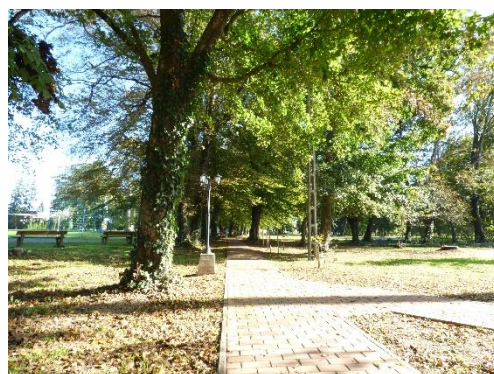
4 LAKÓPARK ÖVEZET

A település egy a 2000-es évektől alakuló új lakóövezeti résszel is bővül a Hársfa u., Nyírfa u. és Pete Lajos közel határolt területen. A lakóparkban sorházak, társasházak és lakóépületek kerültek és kerülnek a jövőben megépítésre. A társasházak téglalap alapterületű, nyeregtetős földszint+ tetőteres épületek. A családi házas lakóépületek jellemzően alacsonyabb tetőhajlásszögű tagolt alaprajzú kontyolt tetőkialakításúak. A lakóparkban bölcsőde is létesült. A területen a közeljövőben újabb lakóépületek építése várható.

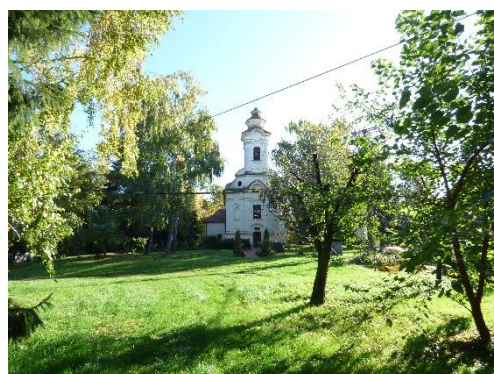

5 SOMSSICH-PARK, ISKOLA, RK. TEMPLOM KÖRNYEZETE

A Somssich-kastély hatalmas parkja ma is látványosság, meghatározó zöldterület a település központjában. Az Iskola kapcsolódásával, játszóterével, padjaival, a sportpálya közvetlen szomszédságával a közösségi élet tere. A parknak közvetlen kapcsolata van a településközponttal is.

A Vikár Béla utca Juta felőli végén lévő parkos részen lévő Szent György Katolikus templom környezete a település kisebb léptékű, de közkedvelt zöldövezete.

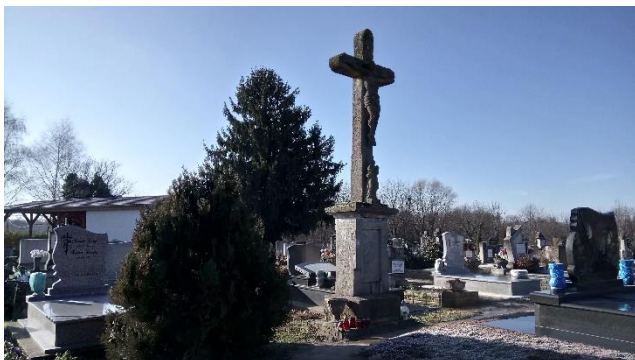
6 SPORTPÁLYA ÉS KÖRNYEZETE

A Somssich-park nyugati oldalán, a Sétáló utca és a Vikár Béla utca sarkán helyezkedik el a település füves nagypályás labdarugó pályája. A település igen népszerű sportja a futball. A település fiataljainak is sportolási lehetőséget biztosít a pálya és a település sportklubja.

7 TEMETŐ

A település temetője a Juta felőli út déli oldalán helyezkedik el.

8 MEZŐGAZDASÁGI ÉS IPARI TELEPHELYEK, KÖZMŰ TELEPHELYEK, BENZINKÚT

A Juta felőli út déli oldalán található egy kisebb benzinkút.

Mezőgazdasági telephelyek a település északi részén és a település nyugati részén találhatóak.

9 SZŐLŐHEGY, ZÁRTKERTEK

Hetes központjától nyugatra, a Mezőcsokonya fele vezető úttól délre található a település szőlőhegy területe. Néhol kis prészázak, néhol nagy zártkerti épületek találhatók itt, helyenként kis szőlővel, gyümölcsfákkal.

Nevével ellentétben nem csak szőlő termelés folyik, található itt gyümölcsös kert, és gabonatábla is.

A szőlőhegy elnevezéssel ellentétben sík területtel találkozunk, egyenes bekötő földes úttal, mellette lévő kisebb-nagyobb ingatlanok, még ma is működő gazdaságokat rejtnek. Az út mellett ez egy csendes vidék, mely jelzi a környéken lakók szorgalmát és fáradtságát nem ismerő alkotását a természet kincseiből. A gazdasági épületek, pihenőházak a legváltozatosabb formában jelennek meg. Az épületek kialakítása, nagysága, a tető hajlásszöge közel azonos, jellemző az útra merőleges gerincű nyeregtetős kialakítás. Mindegyik épület egyszerű, nem hivalkodó képet mutat, előtérbe helyezve a jól kihasználható kialakítást. A legfontosabb a munka és a jól megérdemelt pihenés, a termőföld mellett.

Új építés esetén célszerű a szomszédos épületekhez kialakításához történő alkalmazkodás, a természetes építőanyagok használata, mint a fa, kő, téglaburkolat, cserépfedés.

11

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ - AJÁNLÁSOK,

ÁLTALÁNOS ALAPELVEK

Ebben a fejezetben található ajánlások a településkép minőségi formálásához szolgálnak építészeti útmutatóul.

Az itt következő általánosabb ajánlások nagyrészt hasonlóak a környék többi településeinek építészeti útmutatójához, mégis minden falu egyedi szerkezettel, hagyománnyal és történelemmel rendelkezik, ezért egyedi irányvonalak is szükségesek.

Harmonikus, jó ritmusú utcakép keletkezik, ha az építetők felfedezik, hogy saját házuk megépítése nem csak magánügy, hanem közügy is, mivel környezetére hatást gyakorol, mind látványban, mind funkcióban.

Az elmúlt években új ház nagyon kevés épült, üres beépítetlen telkek viszont találhatóak a településen.

A falura jellemző inkább a régi épületek felújítása.

Az adott településrészek épületei stílusban közel egységes képet mutatnak. Példaértékű a település rendezettsége, a közterületek gondozottsága, kialakítása. A jó példa településen belül adott, ennek megóvása, folytatása lehet csak a cél.

Törekedni kell a parkoló autók zavaró hatásának elkerülésére, a tér barátságossá tételére, határozottabb lehatárolására (beépítésére).

ÁLTALÁNOS ÚTMUTATÓ:

Az épületekre elmondható, hogy az utcafronti telekhatártól egységes távolságra állnak, így harmonikus és nyugodt hangulatot kölcsönöznek a település utcáinak.

A falusias lakóterületeken történetileg kialakult oldalhatáros beépítést kell alkalmaznunk, javasolt az utcafrontra merőleges tetőgerinc (ún. fésűs beépítés) és a népi építészetre jellemző 35-45 °-os tetőhajlásszög. Az egységes és harmonikus utcakép megtartása akkor érvényesíthető, ha az újonnan épülő házak is ugyanilyen elhelyezéssel és tetővel készülnek. Az utcával párhuzamos gerinc csak ott kap értelmet, ahol már a környező épületek is ilyenek. Keresztbe beforduló belső épületszárnyat csak kellően széles telek esetén érdemes alkalmazni.

A falusias lakóterületek utcaképe többnyire kialakult, ugyanakkor a legtöbb elhanyagolt, régi, leromlott állapotú ház is ezen a területen található. Értékmegőrző pozitív példát találunk, amikor az ilyen házakat felújítják, újjáépítik, feltéve, ha az eredeti stílusát anyaghasználatban és formában is megtartja.

Akad példa arra is, hogy az előkert kihasználatlansága, kis mérete miatt vagy a nagyobb intimitás igénye miatt az épületet az utcafronttól távolabb helyezik el, ami az utca hagyományos beépítésben megbontja az egyensúlyt. Az ilyen beépítés megtöri az utca ritmusát, ezért nem támogatott.

Az egységes utcakép egyenlő távolságra lévő épületekkel lehetséges.

A falusi lakóépületekhez a folytatásukban melléképületek csatlakoznak. Általában közvetlenül a lakóház toldalékként, ritkábban attól függetlenül, önállóan. A tárolók, nyári konyha a főépülettel összhangban, azzal együtt tervezve alakulnak ki.

A lakóháztól higiéniai okokból távolabb kerülnek elhelyezésre az állattartó épületek, terménytárolók.

ÉPÍTÉSZETI MINŐSÉG

Használjunk minőségi építőanyagokat! Kerüljük a természetes építőanyagokat imitáló „mű”anyagokat, burkolatokat. Részesítsük előnyben a településen hagyományosan használt építőanyagokat!

Fontos a jó építész alkalmazása, aki a saját igényeinket figyelembe véve a környezethez illeszkedő házat tervez! Ismerjük meg a környék jó házait és tervezőit!

KERÍTÉSEKRŐL ÁLTALÁNOSÁGBAN

Az utcafront meghatározó látványa a kerítés. Itt mindenféleképp a nem túl magas, áttörésekkel tarkított, csak lábazati magasságig falazott a jó példa. A teljesen tömör, átláthatatlan utcai kerítés kerülendő. Az építészeti arculatot az épületek mellett a kerítések is nagyban formálják, különösen azokon a településrészekén, ahol a házak előkerttel épültek. A teljesen tömör kerítésekkel övezett utcák csupán közlekedési csatornává válnak, az épületek elveszítik a közterülettel való kapcsolatukat. Áttört, növényzettel kombinált kerítéseket létesítsünk! Ne alkalmazzunk nád- vagy műanyag hálós fedést és kerüljük az előregyártott kerítéselemek alkalmazását is!

UTCAKÉPET BEFOLYÁSOLÓ MŰTÁRGYAK:

Sajnos a közművek és infrastruktúra-hálózati cégek a mai napig nem veszik figyelembe az eszközeiknek, építményeiknek a telepítésénél a környezeti látvány zavartalanságát. Ezek optikai „eltűntetésére” szükség van, amit vagy növényzettel történő takarással tudunk javítani vagy olyan látvánnyal, ami eltereli róluk a figyelmet.

A trafó jelenlétével, mint meglévő környezeti elem kell élni. Cél a domináns megjelenését csökkentő tényezők beiktatása.

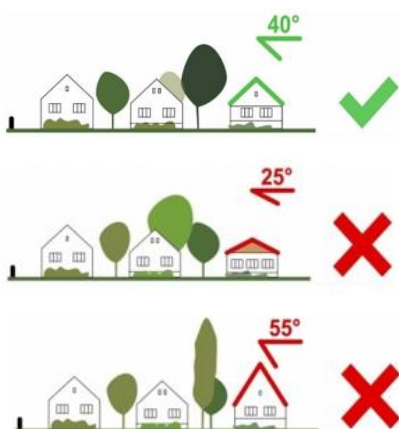

1 VIKÁR BÉLA UTCA ÉSZAK-DÉLI SZAKASZA (KISVÁROSIAS JELLEG)

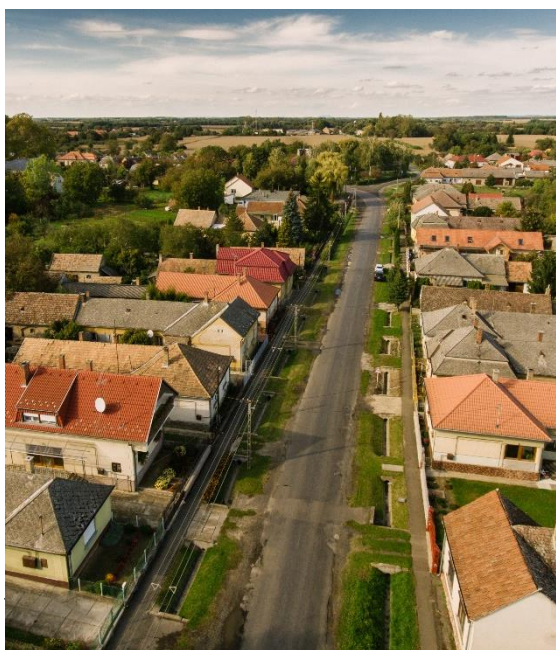
Magasság

Az épületek magassága határozza meg egy utca keretét. A településen már kialakult különböző magasságú épületek mellett, egy újonnan létesítendő ház tervezésénél érdemes a szomszédos épületek magasságát figyelembe venni.

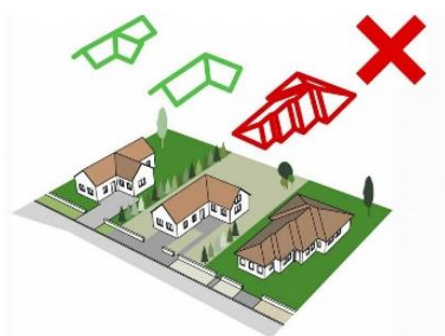
TETŐHAJLÁSSZÖG

Jellemzően 30-45° közötti hajlásszögű, egyszerű vagy kissé tagolt formájú, tetőkialakítások találhatók a területen. Javasolt a cserép, zsindely, illetve a síkpala fedés. A hullámpala és a táblás fémlemez fedés a lakóházak kialakításánál nem szerencsés.

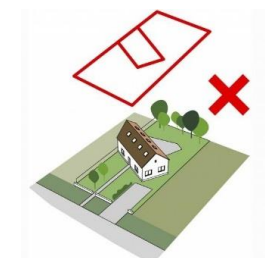
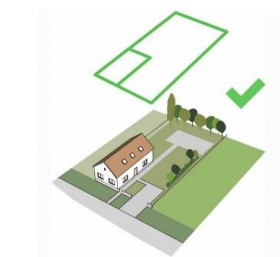

Harmonikus utcakép: hasonló magasság, változatos, de nem kirívó színhasználat, egyszerű tetőforma, hasonló színű és jellegű tetőfedések, a cserépfedés és a síkpala dominál. Az épületek a telekhatárra kerültek és az utcától is egységes távolságra helyezkednek el. Az épületek több korszakban épültek, illetve egy részük felújításon esett át, az egységes utcakép mégis megmaradt.

TETŐALKÍTÁS

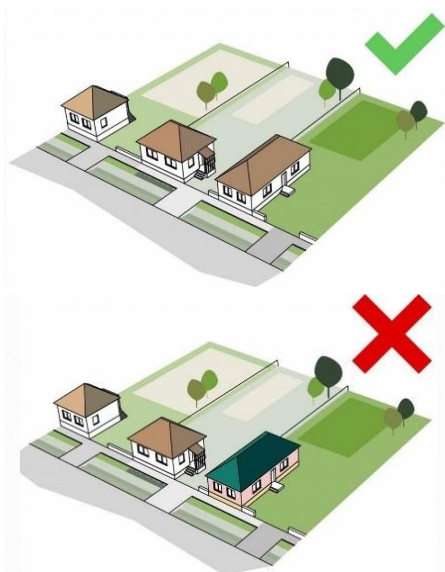
Jellemző a kevésbé tagolt tetőkialakítás, az egyszerű tetőforma használata ajánlott. Gyakori az utcával párhuzamos tetőgerinc, illetve a több ablakos utcai homlokzat. Változó mértékben található itt utcára merőleges tetőgerinc, illetve sátoztető is.

TELEPÍTÉS

A területen a lakóépületek oldalhatáros beépítéssel állnak. Az utak mentén, jellemzően kismélységű előkerttel kerültek elhelyezésre az épületek.

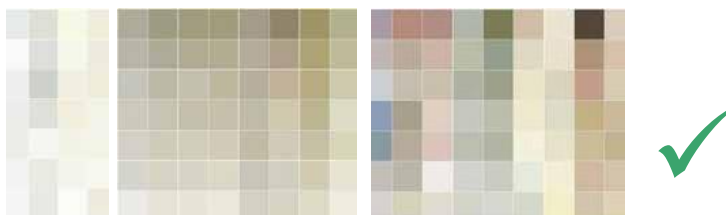
Emiatt a növény ültetése és az utcák zöldfelületeinek fejlesztése a közterületen valósulhat meg, illetve az oldalkertek méretében az utcafronti épületek mellett. Az épületek az utcafronttól egységes távolságra állnak, így harmonikus és nyugodt hangulatot kölcsönöznek a település utcáinak.

SZÍNEK

A település épületeire jellemző a visszafogott színhasználat, mind a homlokzat, mind a tetőfedés tekintetében.

A fehér és a paszellszínek használata domináns az épületek megjelenésében. Vakolt tagozatos, festett homlokzatok a dominánsak. A tetőfedés anyaga általában cserép, hagyományos égetett agyagra jellemző színben, illetve a sötét sárga fedés. A hullámpala használata nem ajánlott.

BEÉPÍTÉSI VONAL

Az épületek és az utcavonal közötti előkert méretének nagy különbségei, az utcasor túlzott ki-be ugrálása rendezetlen hatást kelt. Amennyiben mégis megjelenik egy nagyobb előkert ott célszerű a növényzettel, vagy kerítéssel ellensúlyozni a hatást, így visszabillentve az utca ritmusát egy harmonikusabb kialakításba.

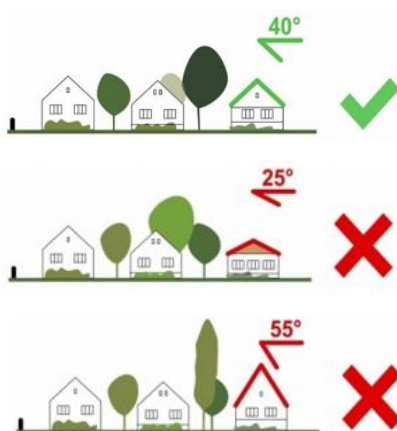

2 FALUSIAS LAKÓTERÜLETEK

MAGASSÁG

Az épületek magassága határozza meg egy utca keretét. A településen már kialakult különböző magasságú épületek mellett, egy újonnan létesítendő ház tervezésénél érdemes a szomszédos épületek magasságát figyelembe venni.

TETŐHAJLÁSSZÖG

Jellemzően 30-45° közötti hajlásszögű, egyszerű, vagy kissé tagolt formájú tetőkialakítások találhatók a területen.

Javasolt a cserép, zsindely, illetve a síkpala fedés. A hullámpala és a táblás fémlemez fedés a lakóházak kialakításánál nem szerencsés.

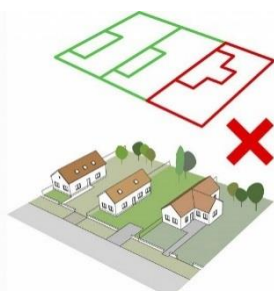
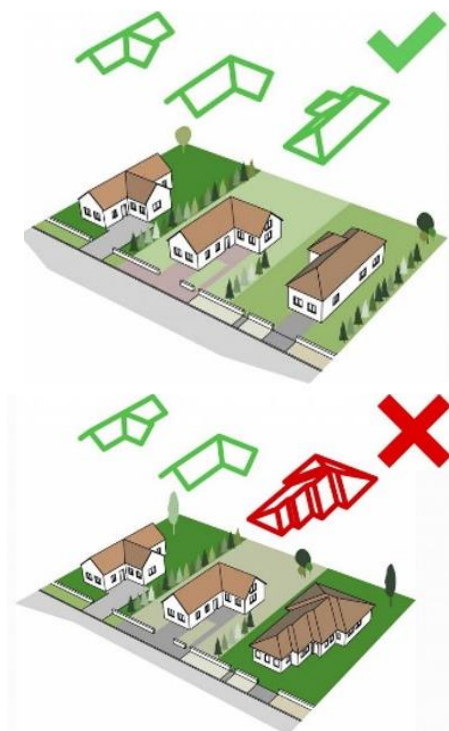
Harmonikus utcakép: hasonló magasság, változatos, de nem kirívó színhasználat, egyszerű tetőforma, hasonló színű és jellegű tetőfedés. Az épületek a telekhatárra kerültek és az utcától is egységes távolságban helyezkednek el. A képeken több korszakban épült és több felújításon átesett épületek láthatók, az egységes utcakép egységesnek mondható.

TETŐALKÍTÁS

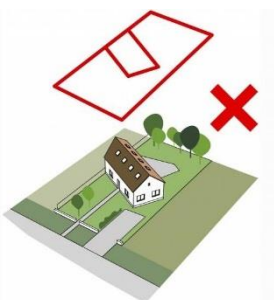
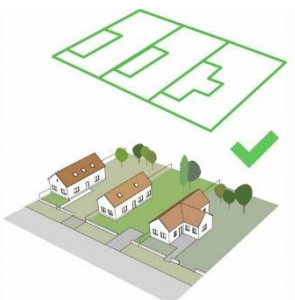
Jellemző a kevésbé tagolt tetőkialakítás, új épületeknél az egyszerű tetőforma használata ajánlott. Változó mértékben található itt utcára merőleges és az utcával párhuzamos tetőgerinc, illetve sátoztető.

TELEPÍTÉS

A területen a lakóépületek oldalhatáros beépítéssel állnak. Az utak mentén, jellemzően kismélységű előkerttel kerültek elhelyezésre az épületek.

Emiatt a növény ültetése és az utcák zöldfelületeinek fejlesztése a közterületen valósulhat meg, illetve az oldalkertek méretében az utcafronti épületek mellett. Az épületek az utcafronttól egységes távolságra állnak, így harmonikus és nyugodt hangulatot kölcsönöznek a település utcáinak.

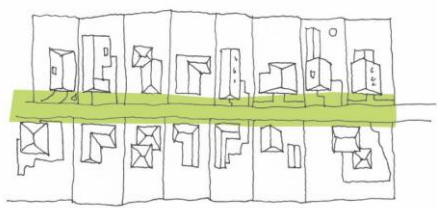
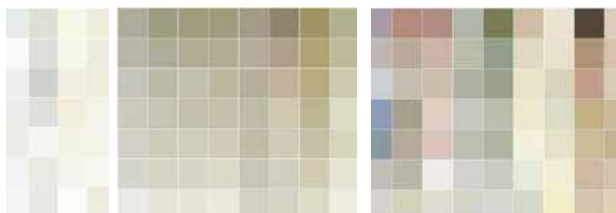

SZÍNEK

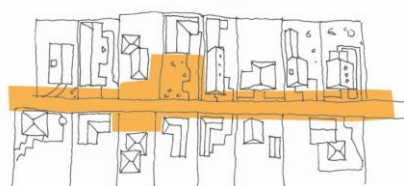
A település épületeire jellemző a visszafogott színhasználat, mind a homlokzat, mind a tetőfedés tekintetében.

A fehér és a pasztellszínek használata domináns az épületek megjelenésében. A tetőfedés anyaga általában cserép, hagyományos égetett agyagra jellemző színben, illetve a szürke síkpala fedés. A hullámpala használata nem ajánlott.

BEÉPÍTÉSI VONAL

Az épületek és az utcavonal közötti előkert méretének nagy különbségei, az utcator túlzott ki-be ugrálása rendezetlen hatást kel. Amennyiben mégis megjelenik egy nagyobb előkert ott célszerű a növényzettel, vagy kerítéssel ellensúlyozni a hatást, így visszabillentve az utca ritmusát egy harmonikusabb kialakításba.

3 TELEPÜLÉSKÖZPONT

Parkjai, intézményi épületei kialakultak. Felújítás, korszerűsítés során szem előtt kell tartani a jelenlegi tömeg-, és tetőalakítás megtartását. Célszerű korszerű minőségi anyagokat alkalmazni, hogy a településközpontnak járó impozáns jelleg egyre jobban kialakulhasson. A településközpontba eső lakóépületekre a főút mellett fekvő területre leírtak az irányadók.

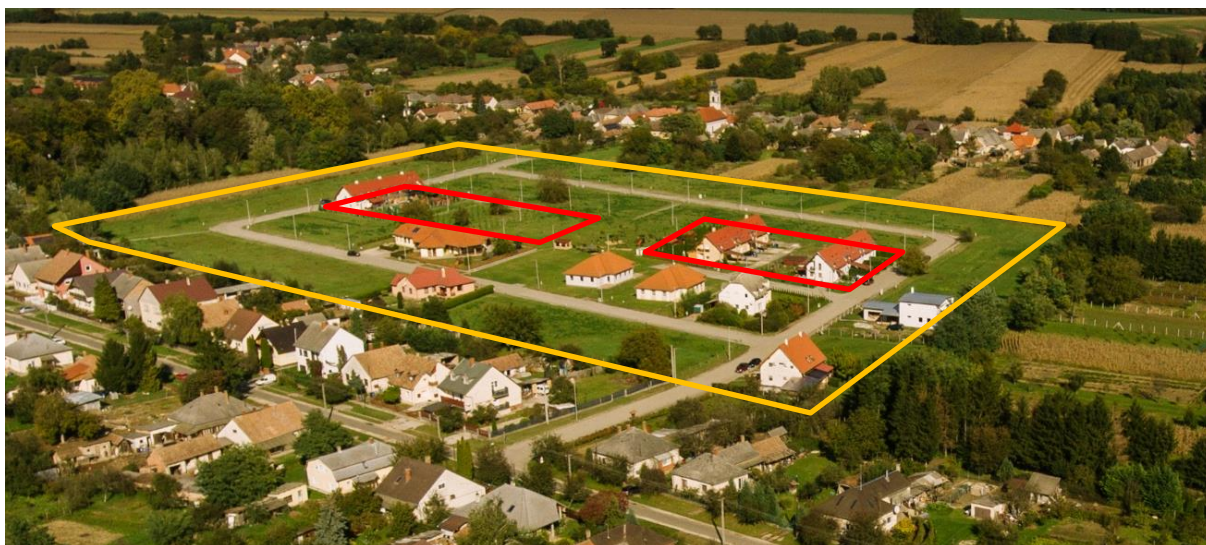
A központ épületeinek, parkjainak, emlékműveinek állaga megőrzendő.

Karakterük, megjelenésük (magasságuk, tetőhajlásszögük, tetőkialakításuk, telepítésük, színeik, anyaghasználatuk) megőrizendő.

A hozzá tartozó zöldterület park példaértékűen rendezett.

4 LAKÓPARK ÖVEZET (Nyírfa u., Hársfa u., Pete L.köz)

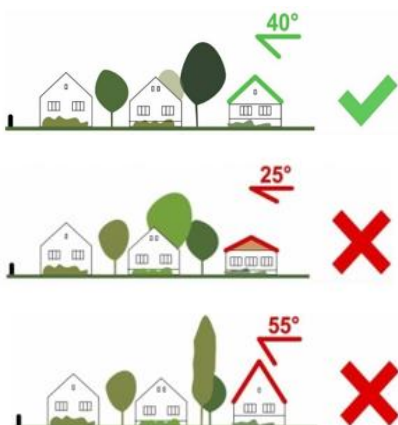

A lakópark telekosztás és a vonatkozó HÉSZ megalkotása során előrevetítette az építhető házak jellegét. A terület közepén 4db fsz+tetőteres nyeregtetős társasházat irányzott elő, ebből a TAK készítéséig három készült el. Elkészült egy bölcsöde és fél tucat lakóépület. A megvalósult épületek tömegalakítása, telepítése, anyaghasználata irányadó a jövőben készülő épületek számára.

MAGASSÁG

Az épületmagasság meghatározó a lakópark szempontjából mind a társasház, mind az egylakásos lakóépületek szempontjából. Egy újonnan létesítendő ház tervezésénél érdemes a szomszédos épületek magasságát figyelembe venni.

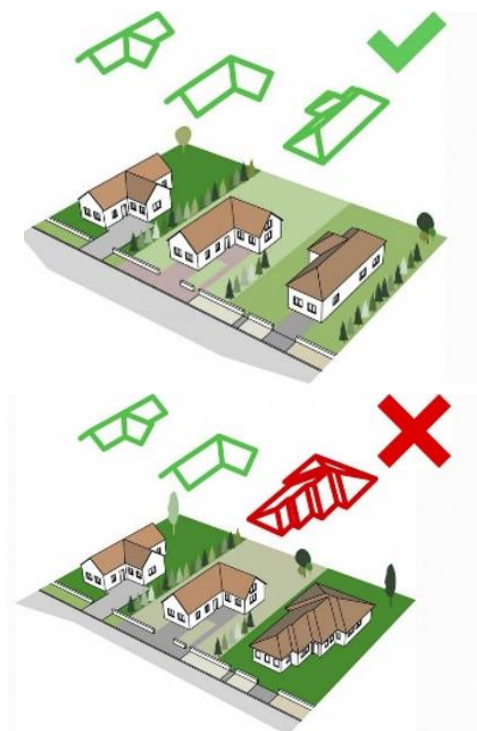

TETŐHAJLÁSSZÖG

Jellemzően 30-40° közötti hajlásszögű, egyszerű vagy kissé tagolt formájú tetőkialakítások találhatók a területen. Az esetlegesen megvalósuló társasház tetőhajlásszöge és kialakítása a meglévő társasházakéval egyező legyen. Javasolt a cserép, cseréjellelű betoncserép fedés.

TETŐALAKÍTÁS

Jellemző a kevésbé tagolt tetőkialakítás, az új épületeknél az egyszerű tetőforma használata ajánlott. A társasházak tetőkialakítását leszámítva az alaprajzot követő kontyolt tető a jellemző és követendő.

TELEPÍTÉS

A területen a lakóépületek szabadonálló beépítéssel állnak. Az utak mentén jellemzően közepesen nagy előkerttel (5,0m) kerültek elhelyezésre az épületek.

Az épületek az utcáfronttól egységes távolságra állnak, így harmonikus és nyugodt hangulatot, szellős hatást kölcsönöznek a lakóparknak.

A közterület zöldterületei jellemzően gondozott gyepfelületek, díszbokrokkal, élősövénygel.

A lakópark központjában közterület van kialakulóban kisebb parkkal, játszótérrel.

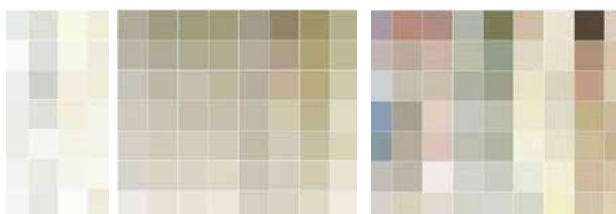

SZÍNEK

A lakópark épületeire jellemző a visszafogott színhasználat, mind a homlokzat, mind a tetőfedés tekintetében.

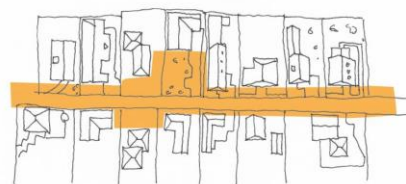
A fehér és a pasztellszínek használata domináns az épületek megjelenésében. A tetőfedés anyaga cserép, illetve cserép jellegű betoncserep.

BEÉPÍTÉSI VONAL

Az épületek és az utcavonal közötti előkert méretének nagy különbségei, az utcator túlzott ki-be ugrálása rendezetlen hatást kelt. Amennyiben mégis megjelenik egy nagyobb különbség az előkert mélységében, ott célszerű a növényzettel ellensúlyozni a hatást, így visszabilentve az utca ritmusát egy harmonikusabb kialakításba.

5 SOMSSICH-PARK, ISKOLA, SZENT GYÖRGY TEMPLOM KÖRNYEZETE

Különleges beállt terület, épületeinek felújítása és korszerűsítése esetén karakterük, megjelenésük (magasságuk, tetőhajlásszögük, tetőkialakításuk, telepítésük, színeik, anyaghasználatuk) megőrizendő. A hozzátartozó zöldterület park példaértékűen rendezett.

6 SPORTPÁLYA ÉS KÖRNYEZETE

A sportpálya kezelése az azt használó sportegyesület feladata. Fejlesztése és fenntartása az Önkormányzat hatásköre.

7 TEMETŐ

Fejlesztése és fenntartása az Önkormányzat feladata, hatásköre.

8 MEZŐGAZDASÁGI TELEPHELYEK, KÖZMŰ TELEPHELYEK

A BEÉKELT GAZDASÁGI –
MEZŐGAZDASÁGI -IPARI BLOKKOK
HELYES SÉMÁJA:

Fontos a vizuális és hanghatások csökkentése növényzettel, magasra nővő fákkal. Lehetőség szerint lakóépületektől távolabb telepítsük őket.

9 'SZŐLŐHEGY', ZÁRTKERTEK

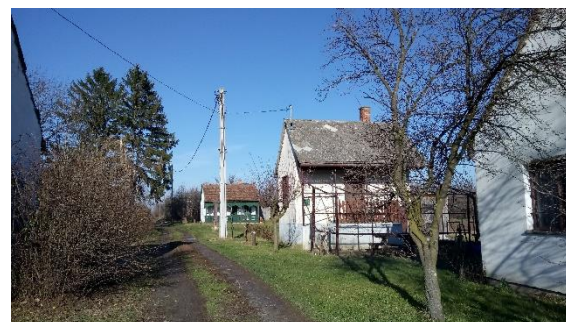
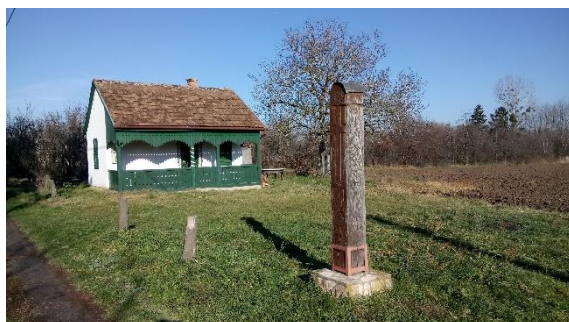

Magasság

A területen a környező épületek már kialakult magasságához érdemes tartani. Egyszintes, kis alapterületű, utcára merőleges nyeregtetős kialakítású épületek találhatóak a zártkerti részen.

Tetőhajlásszög, tetőkialakítás

Jellemzően 40-45 fokos tetőhajlásszögű, a földútra merőleges gerinckialakítású nyeregtetős gazdasági épületek, pinceépületek, pihenőházak találhatóak ezen a területen. A tetőfedés anyaga síkpala, illetve cserépfedés. Felújítás, illetve új építés esetén a cserépfedés az ajánlott, javasolt.

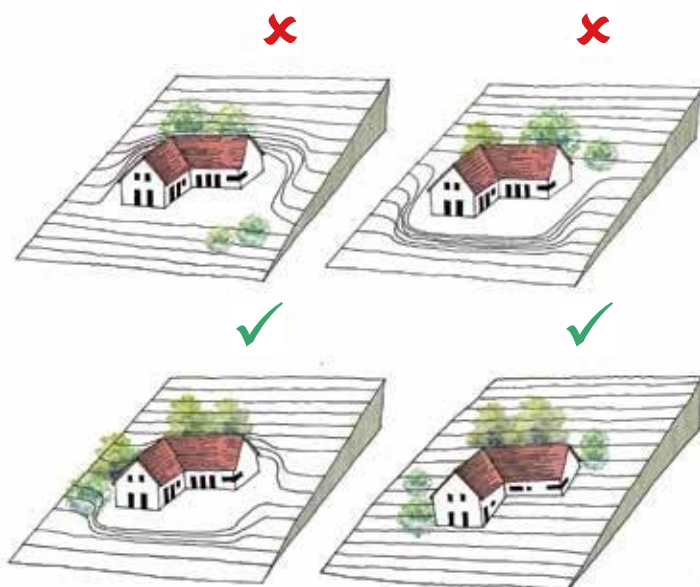

12

ÁLTALÁNOSSÁGBAN

TEREPKIALAKÍTÁS

A település 1-2 utcája dombokra épült, az utcák és a telkek jellemzően lejtős terepen vannak. A vízvezetés szempontjából az az optimális, ha a magántelkekről a víz az utca vízvezető árkai felé folyik és nem befelé az épületekbe. Ehhez célszerű az épületeket az utca szintjétől kissé magasabban elhelyezni, ahol a domborzati adottságok alapján ez megoldható, de amennyiben nem, úgy legalább az utca szintjével egy szinten kezdődjenek az épületek lakószintjei. Optikailag nagyon zavaró, így kerülni kell a nagy léptékű bevágásokat és töltéseket. Célszerűbb a terepekből adódó különbségeket az épület belső helységeinek racionális kiosztásával, szintek beiktatásával kompenzálni, mint pld: lépcsős szinteltolás, szuterén kialakítás.

A házat illesszük a terephez, ne a terepet a házhoz.

ANYAGHASZNÁLAT

Az épületek anyaghasználatánál különösen a településképi szempontból karakteres helyeken, a homlokzatokon, kerítésen törekedni kell a vidék építészeti hagyományait tükröző anyaghasználatra, de a nagyobb léptékű központi téren, illetve a tágas panorámás, utcához nem szervesen kapcsolódó perifériális telkeken nem lennének idegenek a modern építőanyagok sem.

A tájegységre jellemző, hagyományos építőanyagok és azok természetes színeikben való megjelenítése harmonikus utcaképet eredményez. (Pld: natúr cserép, nyerstégla, pácolt fafelületek, nád, szürkére, feketére, vagy fehérre festett kovácsoltvas elemek).

KERÍTÉSEK

A településen jellemzően középmagas, áttört kerítések vannak falazott lábazattal. Az áttörések kerítésszakaszai fából vagy kovácsoltvasból készüljenek. Építőanyag tekintetében nagyon vegyes kép alakult ki: megtalálhatóak a régi téglá, kovácsoltvas, díszes műkő, illetve a ritkított deszka, lécs, drótháló, tömörtégla, sövény, valamint a XX. sz. második felé jellemző hálós vaskapuk, kerítések lábazattal vagy az nélkül. A kerítésoszlopok általában kevésbé díszesek.

A kerítések esetén kerülni kell a tömör vagy nem átlátszó kerítéseket. A kerítések, amennyiben lehetséges a szomszédos, hozzá szervesen kapcsolódó kerítésekkel harmonizáljanak, mind magasságban, mind építőanyagban. Ez érvényes a kerítések felújításánál, vagy részleges cseréjénél is. A lábazatképzésnél a kő, vagy klinker burkolat lefestése kerülendő. A túl magas (1,80 m-nél magasabb kerítések, illetve a 1,20-1,50 méternél magasabb falazott részek csak indokolt esetben elfogadhatóak (pl. forgalmas út menti zajvédelem, szél elleni védelem).

Negatív példa az utcaképbe teljesen idegenül ható beton elemes illetve trapézlemez, és fémipari kerítés.

Pozitív példa, ha a régi kerítést felújítjuk. Színben és megjelenésben ne legyen elütő a környezetétől, a szomszédos kerítéstől, illetve a mögötte álló épület színeitől.

A zöld élősövény kerítés is barátságos utcaképet alkot, amennyiben gondozott.

KERTEK

Az előkert hagyományosan virágokkal beültetett. Az előkert virágait az utcán is sokszor megtaláljuk kapun kívüli díszítőelemként.

Az udvarokban is jellemző egy vagy több árnyas fa. A hátsó kertek veteményeskertek, a hosszabb, nagyobb terciák pedig szántóföldként vagy legelőként használatosak.

A kertek, veteményesek is funkcionálisan a növénytermesztéshez kötődnek, ezért a termények tárolásához, elszállításához szükséges melléképületek, kocsibehajtók találhatóak itt. Amennyiben nincs mindennapi használatban a lakóépület vagy a környezetében lévő zöldterület, akkor füvesített formában vagy természetes állapotukban meghagyva kerültek kialakításra.

TORNÁCOK

A régi parasztházak jellegzetessége a tornác, ezért felújításnál, átalakításnál törekedni kell ennek legalább részleges meghagyására, amennyiben ez alaprajzilag és tömegben is kialakítható.

AJTÓK, ABLAKOK

Az ajtók, ablakok kialakítása befolyásolja az épület arányosságát, megjelenését. A múltban az ablakok jellemzően kicsik voltak, különösen az utcai homlokzaton. A legrégebbi házak utcafronti homlokzata egyablakos volt. A gazdagabb épületeknél kettő-három ablak található. Több ablaknál az egyforma osztásközök voltak jellemzőek. Az ötvenes-hatvanas évek „Kádár háza” jellemzően kétablakosak. Ebben az esetben meglehetősen nagy ablakokról beszélünk, mivel szobánként egy ablak volt.

A régi épületek nyílászárócseréinél, illetve az új építésű házaknál sokszor eltérő formájú és arányú ablakok jelennek meg és ezek idegenül hatnak.

A nyílászárók igényes kialakítása döntő befolyással van házunk megjelenésére. Fontosak a jó arányok, az igényes anyaghasználat és az árnyékolás esztétikus megoldása.

Az ablakok kialakításánál az épület stílusához és tömegéhez illő méretet kell választani. 100 évnél régebbi épület felújításánál törekedni kell az eredeti nyílászáró méretek és tagolások megtartására.

GÉPKOCSIK ELHELYEZÉSE

Minden esetben telken belül kell megoldani. Nem javasolt az áttört kerítés, kapu, tömör garázs, kocsibeálló kapuvá váltása.

KERÍTÉSEK

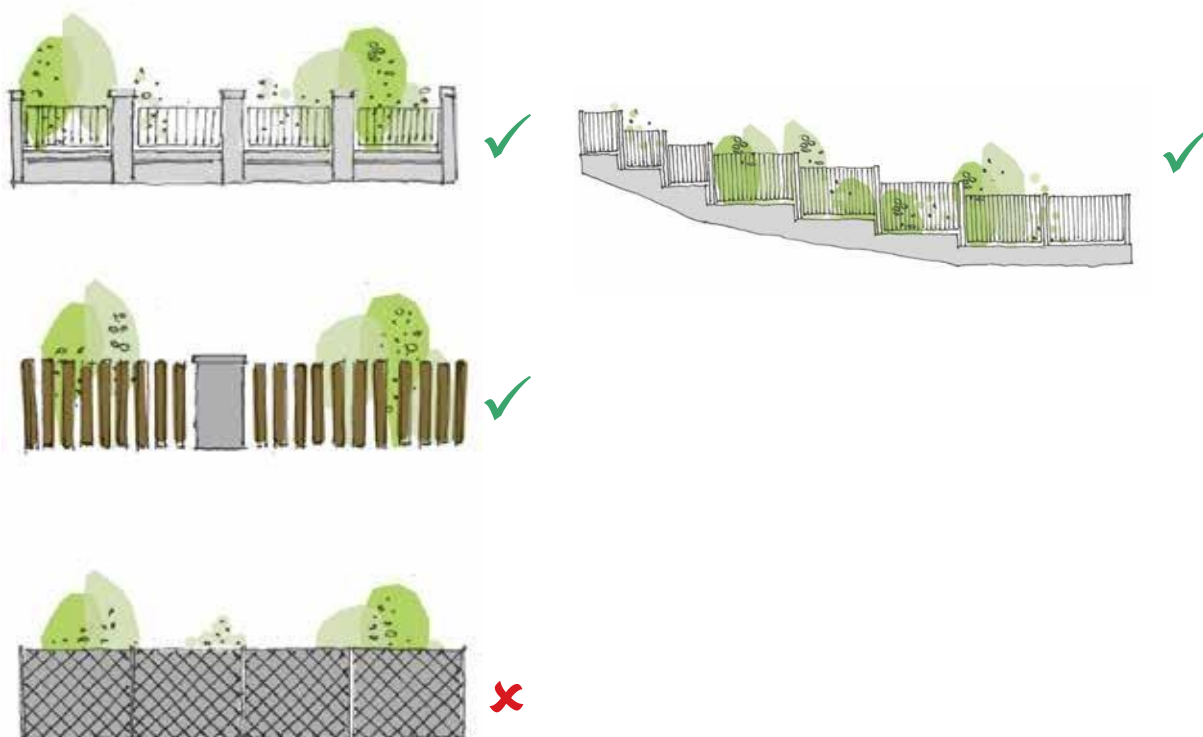
Lejtős terepen 10%-nál meredekebb lejtés esetén lépcsőzzük a kerítés lábazatát. A lábazat csak lankás, ennél enyhébb lejtésű terepen kövesse a domborzatot!

Lépcsőzetes kialakítású lábazatra telepített kerítésnél mindig az alacsonyabb szinten elhelyezett magasabb oszlop eredményez esztétikusabb – a sík terepen alkalmazotthoz hasonló – látványt.

Két sík szakasz közötti nagy szintkülönbség nagyon rövid lépcsőzetes kialakítású szakaszokkal hidalható átízlésesen.

A kerítés és az épület anyag és színhasználata legyen összhangban!

Sem a közterületi kerítések, sem az építési telkek közötti kerítések magassága ne haladja meg a 1,8 métert! Áttört, növényzettel kombinált kerítést létesítsünk!

HOMLOKZATKÉPZÉS

Az utcai homlokzat az épület arca, ezért nagyobb hangsúlyt kap a kialakítása a többinél. Kialakításakor törekedni kell a hagyományos arányok megtartására, a hozzá méreteiben és arányaiban illő méretű nyílászárók elhelyezésére. Nem célszerű az utcafronti homlokzaton garázskaput kialakítani, javasolt inkább a garázst az utcafronttól távolabb, akár a lakóépület folytatásába kialakítani, abba oldalról a telken belül behajtani. Ha ez nem megoldható, akkor törekedni kell arra, hogy ne a garázskapu kapja a fő hangsúlyt az utcafronti homlokzaton.

Anyaghasználatban javasolt a természetes anyagokat, hagyományos építőanyagokat használni: vakolt felületek, fa, tégl. A kő ebben a régióban idegen. A magastető héjalása égetett agyag vagy annak színárnyalataival megegyező betoncserép. Kerülendő a mediterrán apácafedés utánzatú tetőtextúra.

RÉSZLETEK

Az egyszerű, de igényes, jól megtervezett és kivitelezett részletek, díszek az épület értékében és megjelenésben is pluszt adnak. Ilyenek például a burkolati elemek, párkánytagozatok, fa szerkezeteken faragások (pl. tornác), eresz, bádogozás.

A településen nyitott szemmel járva, felfigyelhetünk múltunk örökségére és környezetünkől merítve a település arculatához illeszkedő értéket teremthetünk építés, vagy felújítás során.

UTCÁK, TEREK

A virágos, zöld utcák, gondozott központi terek, régi megromlott betonjárdák helyett térköves járdák, foghíj telkek beépítése, jól megtervezett vízelvezetés fontos hozzátartozói az élhető, esztétikus településnek.

A porták, előkertek, kerítések karbantartása és tisztán tartása nagyon fontos hatással van a falusi közkép kialakítására. Nagyon fontos az utcabútorok egységesítése, karbantartása, esetleg a reprezentatívabb részek, épületek díszvilágítása.

HIRDETŐTÁBLÁK, UTCATÁBLÁK, REKLÁMTÁBLÁK

A településen hirdetések, reklámtáblák csak önkormányzati információs rendszerben helyezhetők ki. A közintézmények, kocsmák, vállalkozások cégtáblái méretükben és színeikben ne domináljanak, figyelemfelkeltő hatásuk pont abban rejlik, ha esztétikusan, az utcaképbe illően lesznek kialakítva (pl.: kovácsoltvas, fafaragvány).

Számos rossz példa mutatja, hogy a megszűnt vállalkozások, vendéglátóhelyek gondozatlan, régi kint felejtett táblái rontják a településképet (70-80'-as évek neonfényei). Az önkényesen, akár magánterületen kihelyezett reklámtáblák stílus kavalkádja is zavaró lehet. A községre szerencsére nem jellemzőek a reklámfeliratok.

Hirdetések és reklámtáblák, óriástáblák jelenléte nem jellemző a településen. Ugyanakkor a megjelenő kisebb reklámfelületek elhelyezése is fontos szerepet játszik a település képének alakulásában. Reklámhordozó berendezés elhelyezése csak utcabútor, például pad, buszmegálló, köztéri szemetes felületén ajánlott és ott is jól megtervezett helyre, ami beleillik a bútorzat kialakításába. Óriástábla és henger reklámfelület elhelyezése kifejezetten nem ajánlott, tekintve a település jelenleg kialakult állapotát és természet közeli elhelyezkedését.

IMPRESSZUM

HETES KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

A település honlapcíme: www.hetes.hu

A település e-mail címe: hivatal@hetes.hu

A település postai címe: 7432 Hetes, Rákóczi u. 34.

FŐÉPÍTÉS: Gyivicsány Zoltán

FŐSZERKESZTŐ: Gáts András

SZÖVEG: Kovács Gyula, Gáts András

FOTÓ: Kovács Gyula

LÉGIFOTÓ: Luthár Kristóf

GRAFIKAI TERVEZÉS: Kovács Gyula, Gáts András

EGYÉB FORRÁS: Wikipédia, Google Maps, hetes.hu, nagyvofely.hu, kapos.hu, ingatlanet.hu, magyarcimerek.hu, Hetes HÉSZ, google street view, fénykép kereső; hungaricana.hu, www.muemlekem.hu; <http://www.novenyzetiterkep.hu>, www.ksh.hu

Hetes, 2017.